

Collegial: Tidende

for

Danmark og Norge.

Med Kongeligt allernaadigst Privilegium.

No. 16. Den 16de April 1803.

Trykt i Kjøbenhavn hos Director Johan Frederik Schult.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen. Peter Johan Monrad.
Deputerede i det danske Cancellie.

Blandede Efterretninger.

(Slutning af Beretningen om Grønland.)

Indtil 1792 havde Grønland 10 ordinerede Missionairer; men deres Antal er blevet nedsat til det Halve. Desuden har Missionen og i sin Tjeneste endeel Catecheter og Lærere af Landets Indfødte, og den administrerende Direction ønsker, at Missionskassen maatte være i Stand til at forbedre disse Underlæreres Vilkaar, og at anvende noget paa deres Dannelse til Lære-Embedet, da det fornemmelig er af dem, der kan ventes noget retsaffent ubrettet til Grønlandernes Oplysning og Ansættelse til Arbejdsomhed og Sædelighed, hvorved Færdigheden i Sproget og den større Tillid, de kunne erhverve sig

fig hos deres Landsmænd, give dem meget forud for Europæerne.

Resultatet af de indkomne Beretninger, forsaavidt Grønlandernes Character angaaer, er, at de ere godmodige, ikke hengivne til Tyverie eller andre Laster, og at kun deres Overtroe forleder dem undertiden til Grusomhed, da de tillade sig at dræbe de Qvinder, de ansee for Herer og som Aarsagen til de Uheld, der møde dem; ligesom og et Exempel anføres om en Familie, der begrov et Barn levende, fordi een af deres saakaldte Vise, Angakoffer, havde indbildt dem, at de Uheld, som i deres Fangst og andre Tilfælde havde mødt dem, derved vilde ophøre. De ere og meget fredsommelige, og kun det Modsatte mærkes, naar de ere besjænkede, hvilket har viist sig i nogle Tilfælde ved Skibes Stranding, hvor de have faaet frie Raadighed over de foresundne stærke Drikke.

Ustadighed er et Hovedtræk i deres Character. De kjende ikke til Forpligtelser, og Straffe kunne derfor ikke heller anvendes imod dem. Ved Siden af deres Ustadighed gaaer deres Uforsynlighed; hvad de have, maa nydes og forbruges strax; de tænke ikke paa at opspare noget for den kommende Tid. Følgen deraf er jevnlig Trang og Borgen. At træffe de virksomste Midler til med Fordeel at angribe denne Nationalfeil, og for Tiden at formilde de undertiden meget haarde Følger

ger af Samme for de Indfødte, vil, efter Commissi-
 onens Mening, blive en meget vigtig Gjenstand for Un-
 dersøgelsen om Grønlandernes Raars Forbedring. Den-
 ne Trang og deraf flydende Borgen har egentlig og for-
 nemmeligt Sted ved Hvalfanger-Pladsene. Sælhund-
 Fangsten forskaffer Grønlanderne alle Fornødenheder.
 Hvad der kan opmuntre og udvide denne Erhvervnings-
 Green, er derfor Formaalet for Handelsens ivrigste Be-
 stræbelser. Den nationale Fangemaade er med Harpun
 og Rifle. Handelen har indført Brugen af Garn, som
 saaledes har tiltaget, at den aarlige Udsendelse af Vin-
 degarn har tiltaget siden 1790 fra 1000 Pd. til 8000
 Pd. og derover. Hvalfangsten afgiver derimod intet
 umiddelbart til Grønlandernes Føde og Underholdning.
 Under Hvalfangsten trænge de derfor ikke alene til euro-
 pæisk Koft, som, efter indført Brug, i den Tid gratis
 tildeles dem, men ogsaa for og efter samme fordre de,
 for at blive tilstede, Understøttelse paa Regning af den
 forventende rige Fangst, som skal erstatte dette Forskud.
 Et saadant System kan imidlertid i Tidens Længde lede
 til flemme Følger. Den voxende Uddeling af frit Provi-
 ant bliver ikke alene tilsidst en utaalelig Byrde for Han-
 delen, men Grønlanderne vænnes til at betragte det som
 en Rettinghed, at lade sig føde af Haanden; i det de paa
 den Maade faae Livsophold uden Bederlag, blive de li-
 gegyldige for at erhverve sig selv Føden, og bestyrkes i
 deres

deres naturlige Uforsynlighed. Den overhaandtagende Borgen udsætter Handelen for Tab, og virker Mismod hos Grønlanderne, naar de, efterat Fangsten er forbi, og deres retmæssige Betaling forfalder, maae, istedet for samme, lade sig nøie med en Liquidation, der letteligt efterlader den Forestilling hos dem, at de have arbejdet omsonst.

Hvorledes denne Borgen kan have, og billige Grændser sættes for frit Proviant's Uddeling, derom er fra Handelens Side indledet Correspondence med Inspecteurerne og Betjenterne, som endnu fortsættes i Forbindelse med Forslag om en Forhøielse for Grønlanderne i Betalingen af Hval- og Sælspættet, hvoraf Resultatet endnu sees i Møde.

I flere af de indkomne Erklæringer yttres, at Indførelsen af Penge ved Handelen, eller et Repræsentativ for samme, vilde blive et kraftigt Middel til at virke en Hoved-Forandring i Grønlandernes Deconomie og Lænsmaaade. Hvor meget Grønlanderne for Tiden end paa eengang fortjene, som ved Hvalfangsten ofte kan være 50, 60 Rdlr. og derover, saa rækker det dog kun til at tilfredsstille Nødbløkkets Fornødenheder. Den sortiente Summa godtgøres dem i Vare, og Grønlanderen undertager gjerne alt, hvad han har tilgode, paa eengang. Mangler han da just paa den Tid een eller anden væsentlig Fornødenhed, saa kan han vel dermed forsyne sig for
det

det Dieblig, men for den øvrige Summa, som i Almindelighed er den største, vælger han sig, efter sin Phantasie, Bagateller, som han i næste Dieblig ombytter med sine Landsmænd mod andre Smaating, uden Hensyn til deres forskjellige Handelspriser, eller henkaster dem som en kjedsom og unyttig Byrde. Hans huuslige Indretning, omvankende Levemaade og Flytningsmidler tillade ham heller ikke at gjemme uden Dagens Fornødenheder. Disse Betragtninger have foranlediget det nordlige Inspectorat, ved Afregning med Godhavns Grønlændere for sidste Aars Hvalfangst, at give dem, som vilde modtage samme, et Slags Creditsedler paa forskjellige Beløb i Penge fra 10 Rd. til 6 Sk. Hvorledes disse Sedler ere blevne optagne, og hvorvidt de kunne spores at have frembragt nogen Virkning paa Grønlænderne til større Forsynlighed, derom venter Handelen nærmere Efterretning. Ellers yttres og adskillige Tvivl, om ogsaa Penges Brug hos Grønlænderne, efter deres Forfatning, vilde have de gode Virkninger, som kunde ventes deraf hos et Folk, der havde flere Forhvervelsesmidler, da Følgen deraf uden tvivl vilde blive, dels at der blev mere handlet med forbudne Vare, især Brændevin, som vilde have en skadelig Indflydelse paa deres Sædelighed, dels at de Gamle og Svage og de, som formedelt en uheldig Fangst vare i Trang, vilde savne den Understøttelse, som nu er en Følge af det Fælleskab,

skab, de leve i, da de, som have erhvervet mere, dele med dem, der have mindre, eller ere udaf Stand til selv at erhverve.

Den grønlandſke Handels-Commission har ved de indhentede Betænkninger om Grønlandernes Raars Forbedring iblandt andet fremsat det Spørgsmaal: hvorvidt det første Skridt dertil kunde ſee ved at bringe dem under et Slags borgerlige Loves Evang. Resultatet af de indkomne Erklæringer er, at Grønlanderne, som ikke have noget beſtemt Begreb om Forpligtelser, endnu mindre have det om Tvangsmidler til diſſes Opfyldſe, altsaa ikke heller om Straffe, da de indbyrdes imellem ſig ſelv ikke have nogen anden Maade, at revſe Forſeelfer paa, end i deres Samqvem ved Sang at fremføre deres Vebreidelfer mod hinanden; at det vilde være yderſt vanſſeligt, at bibringe dem Begreb om Henſigten af de Straffe, man vilde anvende imod dem, og at Folgen af ſammes Anvendelſe forinden vilde være, enten at de droge bort til andre Steder, eller, hvilket er mere ſandſynligt, at det vilde gaae ud over Europæerne, dem de anſee ſom Venner, men tillige ſom Gjeſter hos dem, og ſom de udentvivel, naar deres Sindelag imod dem forandredes, ſnart vilde udrydde.

Alle Erklæringer ere enige deri, at det første Skridt til at indføre en Grad af Cultur eller borgerlig Forfatning iblandt dem, vilde være, at bibringe dem efterhaan-

haanden nogle rigtigere Begreber om Dyder og Laster o. s. v., og dette formenes bedst at kunne ske ved Fortællinger, indrettede efter deres Sæder, Levemaade og Lands Beseffenhed, og oversatte paa Grønlandsk. De ere meget begjerlige efter Fortællinger, og nogle af dem have lært at læse.

Man har søgt at gjøre dem opmærksomme paa Fordelene af Europæernes bedre Tilstand; men endog de Grønlændere, som have lært at kjende denne nøiere, og de, man har ført til Danmark, og her ere blevene vel behandlede, ønske intet mere, end at vende tilbage til deres Landsmands Levemaade, og, ved Sammenligning imellem denne og Europæernes, kan man i det høieste bringe dem til den Tilstaelse, at Europæerne ere lykkelige som de.

Som en Sag af den vigtigste Indflydelse paa Grønlændernes Raars Forbedring har Handelen stedse anseet Ungdommens, og den af Europæer paa Fædrene-Side, nu talrige Afkoms betimelige Anførsel til grønlandsk Fangst og Levemaade. I nogle Aar har den allerede paa enkelte Steder søgt at virke dertil, ved at forhjælpe fattige unge Grønlændere til Kajaker, saasnart de ansaaes duelige til at betjene sig af samme. Denne Foranstaltning er nu gjort almindelig, og Præmier ere tilseiede for dem, som inden det 12te Aar gjøre den første Fangst.

Endeligen maae endnu iblandt Foranstaltningerne til Grønlandernes Understøttelse nævnes den i Aaret 1783 i det nordre Inspectorat oprettede Hjelpekasse for trængende Grønlandere. Ved en heldig Hvalfangst bliver nemlig noget vist af Grønlandernes Andeel efter Stiftelsens Plan henlagt til Kassen, og for det øvrige bestaaer dens Indtægt af de Bøder, Handelens Folk erlægge for Overtrædelser af Instructionen. Af denne Kasse afholdes Udgiften for Provianten som i trange Tider uddeles til Grønlanderne, forsaavidt dens Beløb overstiger 500 Rdlr. aarligt, 40 Rdlr. for en Deel af de Medicamenter, hvormed Landet forsynes, og Pensioner, hvoraf for nærværende Tid 8 fattige grønlandske Enker faae 6 til 10 Rdlr. hver aarligt, foruden nogle andre Udgifter.

Efterat Finants-Collegiet allerunderdanigst har foredraget denne Sag tilligemed en Forklaring over Handelens Tilstand fra 1797 til 1801, har det behaget Hs. Majestæt under 23 s. M. allernaadigst at resolve saaledes:

”Vi have ladet Os den af Bort Finants-Collegium fremlagte Forklaring over Udsaldet af den grønlandske Handel i Aarene 1797 til 1801, tilligemed Hoved-Resultatet af de indkomne Betænkninger og Forslage til Forbedringen af Grønlandernes Raar, allerunderdanigst foredrage, og have Vi
deraf

deraf med allernaadigst Tilfredshed erfaret den saavel af den grønlandste Handels-Commission, som dens administrerende Direction, og de den underordnede Betjenter, for Handelens gode Bestyrelse og Indvaanernes Vel udviste Opmærksomhed og Nidtjærhed."

For at Læserne kunne have Capltels-Tarterne samlede paa eet Sted, have Udgiverne anseet det passende her at meddele disse, saaledes som de i Danmarks forskjellige Stifter af Stiftssøvrighederne ere fastsatte for sidstafvigte 1802 Aars Afgrøde og Producter.

A. Sjælands Stift.

Rug, Tønden	6 Rd.	11 Mk.	8 Sk.
Byg, —	3 —	1 —	14 —
Havre, —	1 —	5 —	8 —

B. Syens og Langelands Stift.

Rug, Tønden	5 Rd.	5 Mk.	6 Sk.
Byg, —	3 —	2 —	6 —
Havre, —	2 —	—	2 —

C. Lollands og Falsters Stift.

a) Næstholms og Maribo Amt.

Hvede, Tønden	7 Rd.	3 Mk.	8 Sk.
Rug, —	6 —	—	8 —
Byg, —	3 —	3 —	3 —
Havre, —	1 —	5 —	13 —

Hvide

Hvide Erter, Tdn.	. . .	4 Rd.	2 Mk	10 Sk.
Graae Erter, —	. . .	4 —	3 —	5 —
b) Halsned Amt.				

Hvede, Tønden	. . .	7 Rd.	5 Mk.	8 Sk.
Rug, —	. . .	5 —	5 —	15 —
Bvg, —	. . .	3 —	2 —	15 —
Havre, —	. . .	1 —	5 —	13 —
Hvide Erter, Tdn.	. .	4 —	1 —	13 —
Graae Erter, —	. .	3 —	3 —	7 —

c) Ryefjerdings Amt.

Hvede, Tønden	. . .	7 Rd.	4 Mk.	13 Sk.
Rug, —	. . .	5 —	4 —	1 —
Bvg, —	. . .	3 —	2 —	2 —
Havre, —	. . .	1 —	5 —	12 —
Hvide Erter, Tdn.	. .	3 —	4 —	12 —
Graae Erter, —	. . .	3 —	4 —	12 —

D. Aalborg Stift.

a) Bønslysfel og Hann Herreder.

Rug, Tønden	. . .	6 Rd.	2 Mk.	8 Sk.
Bvg, —	. . .	3 —	2 —	1 —
Havre, —	. . .	1 —	5 —	1 —

b) Thy og Nørøe.

Rug, Tønden	. . .	6 Rd.	2 Mk.	8 Sk.
Bvg, —	. . .	3 —	3 —	1 —
Havre, —	. . .	2 —	1 —	1 —

E. Vi:

E. Viborg Stift.

Aug, Tønden		7 Rd.	1 Mk.	8 Sk.
Byg, —		3 —	3 —	4 —
Havre, —		1 —	5 —	. —

F. Aarhus Stift.

Aug, Tønden		7 Rd.	2 Mk.	. —
Byg, —		3 —	1 —	. —
Havre, —		1 —	4 —	. —
Boghvedegryn, Tdn.		12 —	4 —	. —
Smør, —		34 —	. —	. —

G. Ribe Stift.

a) Ribe Amt.

Aug, Skjeppen		Rd.	5 Mk.	5 Sk.
Byg, —		. —	2 —	10 —
Havre, —		. —	1 —	7 —
Boghvede, Skp.		. —	3 —	4 —
Tørflæs, Lpd.		1 —	4 —	9 —
Smør, —		2 —	1 —	13 —
Hønning, Potten		. —	1 —	7 —

b) Ringkøbing Amt.

Aug, Skjeppen		Rd.	5 Mk.	6 Sk.
Byg, —		. —	2 —	13 —
Havre, —		. —	1 —	9 —
Boghvede, —		. —	5 —	1 —
Tørflæs, Lpd.		1 —	3 —	9 —

Smør,

Smør, Lpd.		1 Rd. 5 Mk. 13 Sk.
Honning, Potten		— 1 — 3 —

c) Veile Amt.

Ang, Skjeppen		Rd. 5 Mk. 1 Sk.
Dyg, —		— 2 — 6½ —
Havre, —		— 1 — 6 —
Boghvede, —		— 3 — 6½ —
Torfløtt, Lpd.		1 — 5 — 7 —
Smør, —		2 — — 5 —
Honning, Potten		— 1 — 7½ —

Den 14 April er Capitain Sneedorff beordret som Chef at antage sig Orlogsfibet Seieren, der skal udgaae med Cadetter til deres Øvelse; samme Dato er Capitain-Lieutenant Kruse ansat til Chef for Vagtposten paa Veltet.

Fovgivninger.

Under 15 d. M. er, igjennem det danske Cancellie, udsfardiget et Rescript til Kjobenhavns Magistrat af følgende Indhold: Eftersom Conducteuren i Kjobenhavn, Professor Rawert, har andraget, at han, for ny Opmaaling og for Eftermaaling ved Forandring af Leier eller Besiddet af de Stadens Jorder eller Grunde uden
for

for Portene, som sælges eller overdrages paa en vis Tid ved Commissionen for Erstatnings-Fonden, er tilstaaet den samme Betaling, som forlangst er bleven bestemt, i Tilfælde, hvor der alene tages Hensyn til Arealet i det Hele; men, at ved de Opmaalinger, som optages i Overeensstemmelse med senere Anordninger, maales og beregnes derimod specielt, Figur og Størrelse af Byggeplads, Haugeplads og Bængeplads, naar nyt Maalebrev udstedes, og at Omkredsen ved hver Deels Figur maa angives ved Estermaalinger, hvorved Arbeidet betydeligen forøges, hvorfor han har anholdt om at maatte tilstaaes en, mod hans forøgede Arbeide, svarende Forhøielse i Betalingen: saa har Hs. Majestæt, i Anledning af denne Ansøgning, samt Magistratens og de 32 Mands i den Henseende gjorte Forslag, anordnet og fastsat: at for Opmaalinger og Estermaalinger af fornævnte Grunde herefter bør erlægges følgende Betaling: 1) For Opmaalinger af Bygge- og Haugeplads, der udgjøre mindre end 1 Tonde Land, skal herefter betales halv mere, end det som Placaten af 14 Marts 1800 bestemmer for 1 Tde. Land, altsaa 3 Rdlr., men 4 Rdlr. naar Arealet er over 1 Tonde Land. 2) For Opmaalinger af Bænger betales ikkun hvad forommældte Placat bestemmes, hvad enten Bænget findes ved en bebygget Grund eller for sig selv. 3) Naar der intet Bænge er til Bygge- og Haugepladsen, betales for begges Opmaalinger ikke mere

end

end for een Forretning. 4) For Eftermaaling af Bængeland, naar derved ikke findes Bygge- og Haugeplads, betales som hidtil, i Forhold til Jordens Areal, hvorimod Eftermaaling af Bygge- og Haugeplads med eller uden Bænge, betales, naar Arealet er en halv Ede. Land, med 1 Rdlr., naar det er een Ede. Land med 9 Mk., og over een Tonde Land med 2 Rdlr. 5) Ovennævnte forhøjede Betaling bliver herefter at erlægge saavel af Fæstegrunde, som af Grunde, der besiddes med Eiendom.

Under 26 f. M. er, igiennem det tyffe Cancellie, udsærdiget et Patent angaaende nærmere Bestemmelser af nogle Puncter ved Landmilitairtjenesten, af Indhold, at Hs. Majestæt, under 25 f. M., allernaadigst har resolveret saaledes: 1) Den hidtil gjældende Forpligtelse, aarligen at stille 10 Mand, fra Hertugdømmene Schlesvig og Holstein, Herstædet Plinneberg og Grevsstædet Ranzau, som Recruiter for den kongelige Garde, bortfalder i Fremtiden, da Landsoldaterne, efter Landmilitairtjenestens nuværende Indretning, i Fredstid, kun skulle tjene indensfor benævnte Provindser. Derimod bliver Kontingentet til Landmilitairtjenesten overhovedet 10 Mand større, hvilke, ligesom alle andre Landsoldater, tjene ved de Regimentter og Corpsser, som ligge i fornævnte Provindser. Herved ophæves Cancelliepatentet

tet af 9 August 1800. 2) De for Landeværnet uund-
 gaaeligen nødvendige Folk, som spille om at udtages til
 Tjenesten (Spielleute), skulde udskrives af de Reserveres
 Antal, som, efter deres tilbagelagte 24 Aar, ei have op-
 naaet den for Landsoldater bestemte Høide. 3) Disse
 ved Landeværnet ansatte Folk tjene i denne Egenskab 12
 Aar, hvilken Tid for Landmilitairtjenesten overhovedet
 ved Landsoldaterne og den første Afdeling af Landevær-
 net, ved Forordn. af 31 Dec. f. A. er fastsat. Derimod
 erholde de den sædvanlige Sold, ei allene saa ofte og saa
 længe de staae i virkelig Tjeneste ved Compagniet, men
 ogsaa under Væretiden. 4) Af de udstrevne Folk, som
 spille om at udtages til Tjenesten, (Spielleute) kan den
 ene gaae i den andens Sted paa samme Maade, som dette
 finder Sted med Landsoldaterne.

Da SpødsbiERG Færgested paa Langeland hidtil har
 været meget ubeqvemt for Reisende, og en Færgebroe
 sammesteds derfor er anseet nødvendig, saa er det, un-
 der Gaars Dato, allernaadigst tilladt, at Kammerherre,
 Generalmajor Grev Ahlefeldt Laurvig, som har erklæ-
 ret sig villig til at opføre og vedligeholde en saadan Broe,
 imod visse Broepenges Hævelse, maa, naar Broen,
 efter den forfattede Tegning, er opført, oppebære følgen-
 gende Bropenge:

Af et Menneske 4 Sk.

Af

Af en Hest eller Koe	6 —
Af et Faar eller Sviin	2 —
Af en Kareth eller Chaise	24 —
Af en Post eller Arbeidsvogn	16 —

dog at Bropengene ei maae fordres af dem, som reise i offentlige Forretninger, eller af Posterne, isald de skulde komme til at passere dette Færgested.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 15 April er Sognepræsten for Silbye og Meelbye Menigheder i Apen, M. Wiilmann, confirmeret til Sognepræst for Engde og Stohnse Menigheder paa Langeland; Garnisons-Chirurg, samt Districts-Chirurg i Hobroe, A. Hundrup, befikket til Chirurg i Slagelse Herred (Vestlunde, Corsoer, Tornborg, Lundforlund, Gjerlev, Vammelv og Hammershai Sogne undtagne) samt i Løve Herred i Sjælland.

Under Finants Collegium: Den 6 April er Assessor i General-Land-Oekonomie og Commerce-Collegiet, B. G. Niebuhr, udnævnt til Meddirecteur ved det herværende Bank- og Bæxl-Contoir; til Bogholder ved bemældte Contoir ere, da Directeur Ph. J. Obelai herester fritages for Deeltagelse i Bogholderiet, under f. D. udnævnte hidtilværende Fuldmægtig sammefæds, H. H. Helleesen og A. M. Thygesen, og til Controllere, den ved Contoiret værende Commis H. E. Fabritius og Fuldmægtigen i General-Land-Oekonomie og Commerce-Collegiets Consulat og Handelsfags-Contoir, J. B. Winther; f. D. er ved bemældte Contoir ansat som Copist H. F. Helleesen.

Af denne Tidende udgives ugentligen eet Nummer der forsendes med de ridende Poster til Norge, de danske Provindser og Hertugdømmene.